

De directe link tussen platteland en politiek

Rapportage PlattelandsParlement 2011

12 november 2011

Tweede Kamergebouw, Den Haag

PlattelandsParlement 2011

Op 12 november 2011 vond voor de vierde maal het nationale PlattelandsParlement plaats. Ruim 300 plattelandsbewoners kwamen naar den Haag, om in het Tweede Kamergebouw in discussie te gaan over actuele thema's en Tweede Kamerleden aan te spreken op hun plattelandsbeleid. De vorige PlattelandsParlementen vonden plaats in 2005, 2007 en 2009.

Waar ging het over op het PlattelandParlement 2011?

De landelijke en provinciale overheid trekt zich steeds meer terug van het platteland. Gemeenten krijgen steeds meer taken toebedeeld. Met flinke bezuinigingen in het verschiet wordt steeds meer verantwoordelijkheid bij de burgers gelegd. Die verschuivende verantwoordelijkheid heeft gevolgen voor de wijze waarop burgers en overheden met elkaar omgaan. Daarnaast ligt er de vraag of die taken wel overgenomen worden.

In dit speelveld beweegt het PlattelandsParlement 2011 zich. Kunnen groepen bewoners oplossingen vinden voor de moderne problemen en kansen van het platteland en is de overheid in staat de ruimte en kaders te bieden waarbinnen deze initiatieven tot bloei kunnen komen?

Drie thema's stonden centraal: Burgerparticipatie (1), krimp (2) en lokale duurzame energie (3). De geselecteerde thema's leven op het platteland, dat blijkt uit het feit dat ze op de meeste provinciale PlattelandsParlementen of -dialogen aan de orde zijn geweest.

Behalve voor de drie hoofdthema's was er in extra workshops aandacht voor thema's als jongeren betrekken, intensieve veehouderij, natuurbeheer en participatie, het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de rol van woningcorporaties op het platteland.

Vorbereiding door adviescommissies

Om tot scherpere aanbevelingen te komen zijn in 2011, anders dan in voorgaande jaren, drie adviescommissies samengesteld van prominente experts en bestuurders. Deze adviescommissies hebben, aan de hand van documentenanalyse en interviews met deskundigen, degelijke conceptadviezen opgesteld.

In drie themaworkshops gingen de deelnemers in gesprek over de aanbevelingen uit het adviesrapport. In het slotdebat reageerden de Kamerleden op een aantal aanbevelingen en punten uit de themadiscussies. In dit verslag vindt u een weergave van de discussies die op het PlattelandsParlement zijn gevoerd. Een volledig overzicht van deze aanbevelingen en hun achtergronden vindt u in het adviesrapport van de commissies.

Over het PlattelandsParlement

Op het PlattelandsParlement komen (georganiseerde) bewoners van het platteland rechtstreeks in contact met politici en beleidsmakers om zo de stem van het platteland te laten horen. Het PlattelandsParlement is geen parlement in de zin van een gekozen volksvertegenwoordiging, ook worden er geen besluiten genomen. Plattelandsbewoners kunnen in een direct contact Tweede Kamerleden attent maken op wat er leeft op het platteland. Het PlattelandsParlement staat daarmee voor het uiten en kennismaken van standpunten, voor met elkaar in gesprek gaan, voor invloed op het te voeren beleid.

Doelen

- **Dialogo:** De algemene doelstelling van het PlattelandsParlement is het tot stand brengen van een dialoog tussen plattelandsbewoners en politici. Plattelandsbewoners kunnen op die manier hun stem laten horen in een rechtstreeks contact met politici en beleidsmakers. Politici en beleidsmakers op hun beurt horen direct wat er leeft op het platteland.
- **Belangenbehartiging:** Het PlattelandsParlement geeft plattelandsbewoners een stem. Het draagt zo bij aan een actieve lobby ten gunste van het platteland, beïnvloeding van beleid en politiek gericht op verandering.
- **Uitwisseling:** Het PlattelandsParlement stimuleert kennis- en ideeënuitswisseling tussen overheden en burgers om krachten te bundelen. Maar ook communicatie en bevorderen van samenwerking tussen de diverse plattelandsbetrokkenen onderling die elkaar in de praktijk misschien niet zo snel tegenkomen.

Verschillende bestuurlijke niveaus

Voor plattelandsontwikkeling in Nederland ligt de regie bij de provincies. Daarom is er in acht provincies ook een eigen PlattelandsParlement, soms onder de naam Plattelandsdialoog of leefbaarheidsdebat. Daar kan men dan directer 'zaken doen' met vertegenwoordigers van de provincie.

Lokale mogelijkheden worden deels bepaald door landelijke en Europese kaders. Wat niet provinciaal opgelost kan worden komt landelijk op de agenda. Zo leveren de provinciale PlattelandsParlementen input voor het nationale PlattelandsParlement.

Verslag

Bert Broekhuis, voorzitter van de Stuurgroep PlattelandsParlement, heet deelnemers welkom in het 'huis van de democratie'. Hij bedankt de commissies voor het voorwerk. Hij betreurt dat het PlattelandsParlement van regeringswege weinig aandacht heeft gekregen; een aantal politieke groeperingen is niet aanwezig en er zijn geen Europarlementariërs. In andere landen is dat anders, daar ondernemen politieke partijen zelf actie om het PlattelandsParlement onder de aandacht te brengen.

Broekhuis refereert aan Donners visie op integratie en wijst op een paradox: het kabinet zet sterk in op betrokken burgers en zoekt naar nieuwe vormen van burgerparticipatie en – verantwoordelijkheid, gaat voorbij aan de organisaties die dat proces kunnen begeleiden, zoals de LVKK.

Dagvoorzitter Eric van Oosterhout, burgemeester van de gemeente Aa en Hunze, 'wist niet beter dan dat het nooit voorbij zou gaan.' Hij zegt het met wat ironie; er staan grote veranderingen op stapel. Daarom is het PlattelandsParlement belangrijk, met thema's die ertoe doen.

Drie Kamerleden zijn tijdens het welkom aanwezig: Johan Houwers (VVD), Ger Koopmans (CDA) en Lutz Jacobi (PvdA).

Vraag: Wat hebben jullie meegenomen van eerdere PlattelandsParlementen? En wat vinden jullie van de thema's van dit jaar?

Ger Koopmans (CDA) : "De vorige keer zijn resoluties aangenomen die een rol hebben gespeeld in de Kamer en in het debat."

Lutz Jacobi (PvdA): "Het platteland heeft mijn voortdurende aandacht. Dat zie je terug in ons partijstandpunt en dat heeft ook andere woordvoerders beïnvloed."

Vraag: Zijn de goede thema's gekozen?

Johan Houwers (VVD): "Ja, de thema's sluiten aan bij de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Burgers moeten dichterbij de besluitvorming zitten. Dan kun je ook beter kijken naar de belangen van het platteland."

Themagroep 'Burgerparticipatie'

Aanwezige Commissieleden

- Katrien Termeer (voorzitter), hoogleraar Bestuurskunde aan Wageningen universiteit, betrokken bij onderzoeksprogramma's rond 'governance' en publiekprivate samenwerking
- Raf Jansen, wethouder Sociale Zaken in de Limburgse fusiegemeente Peel en Maas, de gemeente die zich sterk profileert wat betreft burgerparticipatie en zelfsturing
- Matoesjka Stienstra, actieve dorpsbewoner

Onder leiding van Paul Peters discussiëren meer dan 100 deelnemers aan het PlattelandsParlement over de adviezen van de commissie Burgerparticipatie. Katrien Termeer, hoogleraar bestuurskunde aan de Wageningen Universiteit en voorzitter van de commissie doet de aftrap. Zij geeft aan dat burgers en overheden verschillend denken over burgerparticipatie; verschillende termen gebruiken en elkaar slecht begrijpen. Een goede dialoog en duidelijkheid over het probleemeigenaarschap is daarom volgens Katrien Termeer van groot belang.

Middel tot bezuinig of uitgaan van kracht van burgers?

Enkele deelnemers vragen of niet te zeer een bezuinigingsmotief ten grondslag ligt aan de nadruk die, ook door het Kabinet, nu op burgerparticipatie wordt gelegd. De gemeente heeft immers taken die het collectief belang betreffen. Aan de andere kant brengen mensen in dat het goed is dat de overheid zich wat terugtrekt en ruimte geeft aan burgers voor initiatieven.

Uit de zaal komen tal van voorbeelden als illustratie dat burgers tot veel in staat zijn. En goedkoper dan de overheid. Maar enig budget is wel nodig en dat moet makkelijk te verkrijgen zijn volgens de deelnemers. Het levert de suggestie op voor een burgerparticipatiefonds; een fonds dat iedere gemeente zou moeten hebben.

Een ander brengt daar tegenin dat het bestaan alleen al van die pot, tot gevolg heeft dat burgers dan snel naar de overheid (en naar die pot geld) kijken en niet voldoende zelf de markt op gaan om te proberen hun benodigde financiële middelen bijeen te zoeken. Je moet niet beginnen met een pot geld; je begint met de zelfsturing van de burger! Diezelfde burger, zo bleek uit veel voorbeelden, kan enorm veel zaken aanmerkelijk goedkoper realiseren dan de gemeente of een commerciële partner.

Leefwereld versus systeemwereld; niet alleen bewoners als actor

De deelnemers constateren dat in het advies wel erg eenzijdig van bewoners wordt uitgegaan en dat het van belang is ook ondernemers en maatschappelijke organisaties een plaats te geven. We discussiëren lang over de door de commissie geconstateerde verschillen tussen systeemwereld en leefwereld. De laatste decennia, zo wordt betoogd, is de leefwereld voor mensen steeds belangrijker geworden en is de afstand met de systeemwereld groter geworden. Maar: de macht van de systeemwereld is wel een reëel bestaande situatie.... Daarnaast heeft die systeemwereld met haar transparante procedures ook voordelen. Het is een wereld die nodig is en zal blijven bestaan. Daar moet je dus mee omgaan.

Schaalniveau

Burgerparticipatie op het niveau van een dorps huis, een bibliotheekvoorzieningen etc. lukt al heel vaak. Maar, vragen enkele deelnemers zich af, moet het daartoe beperkt blijven? Bij grootschalige ontwikkelingen als windmolens, megastallen etc. staat de burger vaak buiten spel. Allerlei beslissingen worden genomen over de hoofden van burgers heen; terwijl ze grote gevolgen hebben voor de leefbaarheid. Ook de provincie en het rijk, hebben te zorgen voor goede vormen van communicatie; waardoor het voor bewoners mogelijk is mee te denken en mee te praten. De huidige crisis en herstelwet werkt wat dat betreft sterk in het nadeel van burgers aldus de deelnemers. Een concrete suggestie levert deze discussie niet op.

Frustraties

Een frustratie die meermalen opspeelt, is de houding waarmee initiatiefrijke burgers worden bejegend. Gesteld wordt dat dorpsbewoners veelal deskundiger zijn dan de ambtenaren op het gemeentehuis en een aanwezige wethouder beaamt dat. Dat pleit eens te meer voor het opstellen van dorpsvisies en dorpsplannen. Burgers kunnen daarin hun deskundigheid kwijt en het draagt in belangrijke mate bij aan de dialoog tussen burger en overheid. Een dorpsvisie kan, volgens een deelnemer, ook meteen gezien worden als pro-actieve burgerparticipatie, juist voor veranderingen en processen op een regionaal niveau.

Als prioriteit of aanscherping van het advies krijgen de Tweede Kamerleden krijgen, naast het eigenlijke advies van de commissie, de volgende aanbevelingen mee betreffende het thema Lokale Duurzame Energie:

De discussie leidt tot de volgende concrete suggestie voor de Tweede Kamer, aanvullend aan het adviesrapport:

- Verplicht iedere gemeente tot het instellen van een burgerparticipatiefonds zodat er financiële ruimte is om burgerinitiatieven te helpen realiseren.
- Een aanbeveling aan burgers én overheden: wees je bewust van de verschillen en probeer van daaruit, met wederzijds respect, de kloof te overbruggen.

Themagroep 'Krimp'

Aanwezige Commissieleden

- Pim de Bruijne (voorzitter), oud-gedeputeerde van de provincie Groningen, eerder voorzitter van een noordelijke woningcorporatie
- Ben van Essen, plv hoofd van de afdeling Strategie en Innovatie van de provincie Limburg, voorzitter van de Vereniging Kleine Kernen Limburg
- Leo van Wissen, directeur van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI), hoogleraar Economische Demografie aan de Rijksuniversiteit Groningen
- Cees Liefing, wethouder van de gemeente Terneuzen

Na een korte presentatie van de hoofdpunten uit het rapport, voeren de ruim 100 deelnemers in twee rondes een discussie om de aanbevelingen verder aan te scherpen. Deelnemers aan deze discussie zijn, naast vertegenwoordigers van het platteland, ook de Kamerleden Ger Koopmans (CDA), Bas Jan van Bochove (CDA), Lutz Jacobi (PvdA) en Johan Houwers (VVD). Tijdens de ochtendsessie discussiëren de deelnemers onder andere over het beter bekend maken van goede voorbeelden, over de kansen die krimpgebieden vanwege hun schoonheid bieden en over het mogelijk maken van sloop in krimpgebieden door bijvoorbeeld een sloopfonds.

In de middagsessie gaat de discussie verder over drie punten uit het adviesrapport, die in het slotdebat besproken zullen worden.

Creër ruimte voor maatwerk en bied experimenteeruimte

Vanuit de krimpregio's komt nadrukkelijk de behoefte naar voren aan meer ruimte voor maatwerk en experimenteeruimte. Door een afname van (financieel) draagvlak voor voorzieningen, is samenwerking en creativiteit van organisaties in krimpregio's van groot belang. De huidige regelgeving heeft veelal een generiek karakter en biedt onvoldoende ruimte voor lokale maatwerkoplossingen.

Pim de Bruijne licht toe dat er in 2009 al rapporten zijn verschenen over knelpunten in de regelgeving, gevolgd door een pleidooi in de Tweede Kamer voor maatwerk in de regio. Tot nu toe is er echter niets veranderd. Ook bij nieuwe regels wordt volgens de Bruijne te weinig gekeken naar het effect op krimpregio's: nieuwe regels zouden 'krimpproof' moeten zijn.

Deelnemers vullen aan dat de roep om meer ruimte ook gericht moet zijn aan de lagere overheden. Als het rijk meer ruimte geeft aan de regio dreigt het gevaar dat de lagere overheden die ruimte

meteen innemen en regulerend gaan optreden. Ook zij moeten ruimte geven aan marktpartijen, organisaties en burgers.

Kamerlid Lutz Jacobi pleit voor een proef met een 'regelvrij gebied', om bijvoorbeeld slimme koppelingen tussen onderwijs en kinderopvang tot stand te brengen, waarbij het gaat om kwaliteit in plaats van kwantiteit. Pim de Bruijne noemt de Engelse 'localism bill' als concrete vorm, waarmee ook Nederlandse regio's zouden kunnen experimenteren.

Kamerlid Ger Koopmans maakt de kanttekening dat zo'n pilot een structurele aanpak van krimp niet in de weg moet staan; het is én én.

Waarborg de ondersteuning van bewonersorganisaties

De ontwikkeling van minder overheidssturing naar meer zelfsturing is een maatschappijbrede verandering. Deze ontwikkeling is bij uitstek voor krimpregio's van belang. Maar in krimpregio's is ook sprake van een discrepantie: 'eigen kracht' of 'burgerkracht' is des te harder nodig, maar er is minder potentieel om de schouders eronder te zetten. Dat vanuit de beweging naar meer zelfsturing meer zelfredzaamheid wordt verwacht van burgers, staat niet ter discussie.

Ben van Essen stelt dat een andere houding van de overheid nodig is, niet loslaten maar overlaten. De overheid moet niet zelf problemen gaan oplossen maar burgers vragen: 'wat is het probleem, wat kunnen jullie zelf doen, hoe kunnen wij jullie ondersteunen?' Wie moet die ondersteuning dan bieden, is een logische vraag. Meerdere deelnemers pleiten voor het instandhouden van de provinciale VKK's. Anderen vinden dat je vooral op gemeentelijk niveau moet denken: reken bewonersinitiatieven in de eigen gemeente door en stel eventueel professionals aan.

Kamerlid Bas Jan van Bochove vindt de ondersteuning van burgers een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincies en gemeenten. Op Rijksniveau betekent het dat een herschikking nodig is van budgetten binnen de rijksbegroting ten gunste van ondersteuning voor bewonersorganisaties. Op lager niveau denkt Van Bochove aan slimme coalities, bijvoorbeeld van schoolbestuur, woningcorporaties, zorginstellingen. Daarbij is wel deskundige ondersteuning nodig. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincies, gemeenten en maatschappelijke organisaties om daarvoor de middelen ter beschikking te stellen.

Stimuleer niet alleen de Topsectoren

De adviescommissie concludeert in haar rapport dat het versterken van economische vitaliteit in krimpregio's onvoldoende aandacht krijgt. Het huidige stimuleringsbeleid van het Rijk richt zich op het versterken van de Topsectoren. Deze selectie doet onvoldoende recht aan de economische bedrijvigheid in krimpregio's, die veelal bestaat uit MKB en agrarische bedrijven.

Voor de onlangs opgestelde Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is een Milieueffectrapportage (m.e.r.) opgemaakt. Conclusie van deze m.e.r. is dat het Rijksbeleid op basis van deze structuurvisie de krimp in de periferie van ons land verder versterkt. Op deze wijze profiteren de groeiregio's van de krimpregio's.

Je kunt niet aan de ene kant groei bevorderen en aan de andere kant krimp tegengaan.

Reactie uit de zaal: De economische bijdragen van het platteland is minstens zo groot als die van de topsectoren. Ondersteun ook die kleinschaligheid!

■ Themagroep Lokale Duurzame Energie

Aanwezige Commissieleden

- Ad Lansink (voorzitter), voorzitter van de Gelderse Milieu Federatie, voorzitter Zonnekrachtteam Nijmegen, voormalig Tweede Kamerlid voor het CDA
- Bart Jan Krouwel, oprichter van de Triodos Bank, voormalig directeur MVO bij de Rabobank en voorzitter van het onlangs opgerichte e-Decentraal
- Thijs de la Court, wethouder in Lochem en ontwikkelaar van de Lokale Duurzaamheidsmeter om inspanningen van gemeenten op het vlak van duurzame ontwikkeling te meten

Nadat de voorzitter van de adviescommissie Lokale Duurzame Energie, Ad Lansink, het advies heeft gepresenteerd aan een zaal met ruim tachtig vertegenwoordigers van plattelands- en energieorganisaties, komen de reacties los. Het thema leeft en de betrokkenheid is groot, van Friesland tot Zeeland, van Texel tot Limburg. Ervaringen en frustraties komen op tafel, maar ook concrete suggesties en aanbevelingen. De ervaring van een Zweedse delegatie onderstreept dat we op dit terrein aan de vooravond van een transitie staan, en die start bij lokaal initiatief. Het is kortom een thema dat thuis hoort in Parlement en PlattelandsParlement.

Aanbevelingen

Met een serieuze hoofdelijke stemming wordt de middag afgesloten. Als prioriteit of aanscherping van het advies krijgen de Tweede Kamerleden krijgen, naast het eigenlijke advies van de commissie, de volgende aanbevelingen mee betreffende het thema Lokale Duurzame Energie:

1. Zet de energiebelasting op 'nul' voor bij voorkeur coöperatieve zelflevering. Herzie de huidige salderingsregeling zodat deze via meer mogelijkheden zowel duurzame energie als samenwerking stimuleert.
2. Elk lokaal energie-initiatief moet verplicht deels in lokaal eigendom zijn (naar Deens model). De verplichting kan op veel manieren worden ingevuld; waar het om gaat is dat men lokaal niet alleen de 'lasten' maar ook de 'lusten' geniet.
3. Energiemix vereist beoordeling door initiatiefnemers, overheid en financiers. Doel is om opportunisme en eenzijdige afwegingen met langere termijn nadelen te voorkomen.

4. Vergemakkelijk de toegang tot financiering door fondsvorming met lagere rendementseisen en ontwikkel daarbij financiële producten. Deze 7^e aanbeveling van de commissie wordt extra onderstreept.
5. Verplicht de overheid alle publieke gebouwen een voorbeeldfunctie te laten vervullen op het gebied van verduurzaming. Lokale duurzame energie als het kan, maar altijd in afweging van 'people, planet en profit'.

Workshops

Burgerparticipatie, de kijk van NBvP | Vrouwen van Nu

De NBvP | Vrouwen van nu heeft een duidelijke missie: de samenleving versterken vanuit de kracht van vrouwen. Hoe zetten ‘plattelandsvrouwen’ zich in de praktijk voor de leefbaarheid van hun dorp of leefomgeving? Verschillende projecten passeren de revue: een buurtbus in Brummen waar het laatste OV verdween, een ondoordacht nieuwbouwplan dat met succes door bewoners werd tegengehouden, Het Drentse Echten, wat de eigen kracht formuleert aan de hand van ‘vijf sterren’ en zo bewoners samenbindt en enthousiast maakt, de bibliotheek in Hardegarijp, die na inzet van dorpsbewoners toch open kon blijven en tot slot een voorbeeld in Oost-Groningen, waar Kamer- en Statenleden samen met bewoners een bustour maakten in het gebied en ideeën uitwisselden over een vitaal platteland. Met als resultaat een platform van en voor vrouwen die een eigen bedrijf willen beginnen, samen met de Rabobank, om zo concreet aan werkgelegenheid te werken. Tijdens de workshop worden ook knelpunten voorgelegd aan de aanwezige wethouders, Kamerleden en provinciale bestuurders. Zoals dat je je eigen project steeds maar weer onder de aandacht moet brengen bij ambtenaren. ‘Dat is zo,’ is de reactie. ‘Ga eens naar de nieuwjaarsborrel. En zoek waardering ook vooral bij de mensen die gebruik maken van jullie voorziening.’ Een eenduidige conclusie is er niet. Maar, concludeert de gespreksleider, of je nou bewoner of bestuurder bent, burgerparticipatie moet je echt willen, als mens. Dan ben je tot veel in staat.

Jongeren verleiden

Tijdens deze workshop is de veel gehoorde klaagzang als zouden jongeren niet actief te krijgen zijn en alleen overlast veroorzaken, in hoge mate ontkracht. Moraal van het verhaal is dat je jongeren echt anders moet benaderen (sociale media; concrete vraag; ruimte geven om hun eigen vormen te gebruiken) en bovenal dat je ze niet als dorpsorganisatie voor het eigen karretje moet willen spannen. Geef ruimte aan hun eigen kracht en er kunnen geheel nieuwe netwerken voor je opengaan!

Plattelandsjongeren heeft vele projecten lopen waarbij op een concrete manier met jongerenactivering aan de slag wordt gegaan. Om een indruk van die methodieken te krijgen en voorbeelden te zien, zijn verschillende brochures uitgegeven, waaronder ‘Jongeren actief!; methodes voor jongerenactivering’, verkrijgbaar op de website.

Woningcorporaties en hun rol op het platteland

Dé methode om verpauperde panden aan te pakken bestaat niet. Iedere rotte kies heeft zijn eigen eigenaar, historie, locatie en betekenis. En dus zijn eigen oplossing. Kan in de ene situatie enige dwang vanuit de gemeente positief uitwerken, in een ander geval is langer praten en de inzet van maatschappelijk geld noodzakelijk. Het verbeteren van de leefbaarheid in de directe omgeving moet centraal staan.

Binnen Aanpak Rotte Kiezen hebben we het proces ontwikkeld waarmee verpaupering tegen wordt gegaan. Hierbij worden zoveel mogelijk partijen betrokken. Twee aspecten zijn onontbeerlijk:

betrokken partijen moeten samenwerken om een geschikte oplossing te bedenken en zij moeten lef tonen door te investeren en buiten de gebruikelijke beleidslijnen en activiteiten te handelen. Wat ook zeker helpt, is een onafhankelijke coördinator die het proces begeleidt van eerste contact met de eigenaar tot en met het feestje bij de afronding van de werkzaamheden. Er zijn vele opties om de eigenaar te helpen, de buurt te verbeteren en de waardedaling tegen te gaan. Niet langer aarzelen, niet nadenken over mogelijke knelpunten en struikelblokken, gewoon beginnen, dat is dé methode! Heeft u ondersteuning of advies nodig? Ga naar de website!

Natuurbeheer en participatie

‘Jullie kopen goede landbouwgrond op, graven de boel af en zetten er een prikkeldraad hek om.’ Dat beet een van de deelnemers de inleider van Natuurmonumenten toe bij de workshop over Natuurbeheer en participatie. Een prikkelende start. Het merendeel van de natuurgebieden is echter goed toegankelijk voor omwonenden en recreanten met fiets- en wandelpaden. Een dergelijke opmerking zegt in negatieve zin iets over de emotie richting natuurorganisaties en in positieve zin iets over de betrokkenheid van omwonenden bij hun omgeving.

Als het gaat om natuurbeheer en participatie gaat het in de eerste plaats om communicatie tussen beheerders van natuurorganisaties en omwonenden. Luister naar elkaar, verval niet in ‘vijandsbeelden’ en probeer vanuit elkaars perspectief naar een gebied te kijken. Ga met elkaar in gesprek, bij voorkeur tijdens een excursie. Zo kan ook de lokale kennis van omwonenden en de natuurkennis van natuurorganisaties benut worden en kunnen ze elkaar aanvullen. De ervaring leert, zo zeggen de aanwezigen, dat met goede wil en interesse in elkaar op lokaal en regionaal niveau veel mogelijk is. Lastiger is het als het gaat om nationaal beleid. Dan gaat het om natuurdoeltypen en hectares die gearacheteerd worden en politieke gevoeligheden. Daar is weinig ruimte voor participatie en het delen van observaties. ‘In ons gebied raakten we de orchideeën kwijt door de ganzen’ vertelt een oud-beheerder op felle toon. “En dan kregen we ook nog minder subsidie omdat we ons natuurdoeltype niet haalden, maar we mochten niets doen tegen de ganzen. En als beheerder van een natuurorganisatie werd ik ook niet geacht om daar iets over te zeggen. Nu kan ik pas m’n ei kwijt’.” De workshop in het Parlementsgebouw eindigt dan ook met de constatering dat ook politieke participatie belangrijk is om het natuurbeleid te beïnvloeden zodanig dat politici in Den Haag beter luisteren naar wat er op lokaal en regionaal niveau speelt.

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

In de ‘tussen-de-middag’ workshop over het GLB is onder meer gediscussieerd over het voortbestaan van de landbouw als het GLB drastisch wordt gewijzigd. Uiteindelijk maken weinig mensen zich daar zorgen over. Al zal die landbouw er wel anders uit gaan zien. Een beeld met vooral grootschalige landbouw komt naar voren. Een belangrijke aanbeveling richting Tweede Kamer is de oproep om de middelen voor de tweede pijler van het GLB niet voor 95% aan agrarische activiteiten te besteden maar ook ruimte voor plattelandontwikkeling te behouden. De verplichte 5% voor Leader is daar een te smalle basis voor. Een levendig platteland is ook voor agrariërs van belang, is een stelling die mede door buitenlandse gasten wordt onderschreven.

Workshop: Rural Parliaments in Europe

Rural Parliaments in Europe

De workshop 'Rural Parliaments in Europe', voor internationale gasten, was een onverwachts initiatief dat achteraf heel zinvol bleek. Het Netwerk Platteland had een tiental internationale gasten uit verschillende Europese plattelandsnetwerken op bezoek. Die waren ook uitgenodigd om kennis te maken met het Nederlandse Plattelandsparlement. Zeker voor de leden van het Schotse rurale netwerk was dit interessant: zij hebben een opdracht van hun minister voor plattelandsontwikkeling om volgend jaar een 'Rural Parliament' te organiseren, dus hun kernvraag was "Hoe regel je dat, en wel op heel korte termijn?". Ook de LVKK had een tiental internationale gasten, die allemaal ervaring hebben met PlattelandsParlementen. We hebben beide groepen bijeen gebracht. Na een wandeling rond het Binnenhof zijn we na de lunch met elkaar in gesprek gegaan, met als concreet doel om de Schotten te adviseren. Wat zien zij als de toegevoegde waarde van hun PlattelandsParlement?

- De Zweden: we hebben zeker invloed gehad op het versneld aanbieden van broadband aan onze plattelanders. En: we lobbyen sterk voor het principe dat bewoners eigenaar zijn van windmolens. Het is te gek dat de grote energiemaatschappijen ook deze kleinschalige vorm zouden domineren.
- De Finnen: met onze vertegenwoordigers hebben we invloed op de politieke agenda van het platteland.
- Estland: onze focus op het sociale opbouwwerk op het platteland heeft een sterke basis gelegd onder onze invloed via het PlattelandsParlement.

De Schotten maakten kennis met een Schotse(!) onderzoekster die al 20 jaar geleden in Schotland zoiets had georganiseerd. Dit jaar schreef zij een boekje over de ervaringen van vijf landen met hun PlattelandsParlement. Ook haar tips waren daarom des te pregnanter!

De week erop kregen het Netwerk Platteland een bedankje van de Schotten: jullie koppelings-initiatief heeft ons erg geholpen.

Slotdebat

In het slotdebat passeren de drie hoofdthema's nog eens de revue. De voorzitters of woordvoerders van de drie commissies presenteren een aantal aanbevelingen uit het adviesrapport, aangevuld met wat er tijdens de workshops besproken is.

Aanwezige kamerleden:

Ger Koopmans (CDA), Bas Jan van Bochove (CDA), Lutz Jacobi (PvdA), Henk Jan Ormel (CDA), Johan Houwers (VVD) en Paulus Jansen (SP).

Krimp

Geef regio's experimenteerruimte

Het generieke patroon aan regels en wetten biedt te weinig mogelijkheden voor innovatieve oplossingen. Een voorbeeld is Noord-Groningen, waar een aantal maatschappelijke organisaties tegen grenzen aanloopt bij hun streven om voorzieningen voor onderwijs en kinderopvang slim te combineren in één kindcentrum. Regio's moeten de ruimte krijgen, experimenteel misschien, maar wel met de mogelijkheid dat het blijft.

Reacties van Kamerleden:

Ger Koopmans (CDA): "Ik denk dat dat goed is. Dit raakt aan het principe van artikel 23. Het CDA moet nadenken of het daarin stappen moet zetten, zodat samenwerkingsscholen makkelijker van de grond kunnen komen. Dat is geen fractiestandpunt, die stap zet ik hier nu zelf. "

Bas Jan van Bochove (CDA): "Het onderwerp is in de Vaste Kamercommissie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, waarvan ik voorzitter ben, heel actueel en wordt ook geagendeerd bij bewindslieden. Wij voeren nu debatten met de regering om deze experimenteerruimte waar mogelijk te geven."

Paulus Jansen (SP): "Er moet vooral geld komen voor experimenten met onderwijsvormen die specifiek voor dunbewoond gebied geschikt zijn. Ik ben er voorstander van om het mogelijk te maken om een aantal jaar op kleine schaal te experimenteren, dan blijkt wel wat de meest effectieve methodes zijn."

Leg de rekening van (krimpbevorderend) rijksbeleid niet bij de regio's

Een milieueffectrapportage (m.e.r.) wijst uit dat de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte krimpversterkend werkt in de periferie. In het algemeen belang van Nederland zijn daar wellicht goede argumenten voor, maar kijk wel naar de effecten en laat niet de regio's de rekening betalen.

Reacties van Kamerleden:

Henk Jan Ormel (CDA): “De krimpproblematiek is internationaal. Maar vergeleken met andere landen is Nederland een stadsstaat. Dat betekent dat het in het belang van de stad als geheel is om te investeren in die krimpregio's. Dat betekent wat mij betreft verantwoordelijkheden lokaal neerleggen – en daarmee doel ik niet op bezuinigen maar op regio's de ruimte laten om zichzelf in een bepaalde richting te ontwikkelen.

Lutz Jacobi (PvdA): “In het beleid van dit Kabinet gaat het vooral over de Topsectoren. Ik vind dat er ook geld moet blijven voor het mkb, dat is nou juist interessant voor het landelijk gebied. Als je gebieden leefbaar moet houden moet je zorgen dat het goede woongebieden blijven, dat de dorpen er goed bijstaan. Daar is geld voor nodig. De komende week gaan we in debat of we met een dorps- of stadsvernieuwingsfonds aan de slag gaan.

Waarborg ondersteuningsstructuren voor bewonersorganisaties

Als je als overheid vindt dat er meer van de burgers moet komen en dat bewoners zelf initiatief moeten nemen om problemen in hun directe leefomgeving aan te pakken, dan moet je niet de ondersteuningsstructuren afbreken, zoals de LVKK. Ook geldt: Als je de krimpdiscussie goed wilt aanvliegen heb je de bestaande dorpsinfrastructuur nodig. En voor gemeenten: stel bijvoorbeeld wat budget beschikbaar om bewonersinitiatieven door een objectieve partij door te laten rekenen.

Reacties van Kamerleden:

Johan Houwers (VVD): “Je hebt vooral mensen nodig. Het gaat niet om de structuur of om de subsidie maar om de wil van mensen om er iets van te maken. Die wil proef ik hier, mensen kunnen veel zelf en dit kabinet laat de mensen ruimte. Ik heb niet zoveel zorgen.”

Ger Koopmans (CDA): “Wij moeten op Rijksniveau de verantwoordelijkheid nemen om te zorgen dat initiatieven als het PlattelandsParlement of de LVKK voldoende gesteund worden. Bij de begrotingsbehandeling van BZ komende maandag gaan wij een amendement indienen dat we een bedrag van een miljoen beschikbaar stellen, in vier jaar, voor LVKK en PlattelandsParlement.”

Burgerparticipatie

Katrien Termeer vat, naar aanleiding van de discussie, de adviezen van de commissie samen in 2 belangrijke frustraties:

De roep om meer burgerparticipatie mag niet ingegeven zijn door bezuinigingen

Dan verwordt burgerparticipatie tot ‘over de schutting gooien’. Gemeenten, provincie en rijk houden verantwoordelijkheid ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de burger. Dit leidt tot een uitdaging aan de Tweede Kamer: hoe kun je het proces van bezuinigingen zó organiseren dat het echt tot vernieuwing leidt en dat burgers dat ook zo ervaren?

Reacties van Kamerleden:

Paulus Jansen (SP): “Ik wil in de eerste plaats onderstrepen dat mensen vertrouwen op eigen kracht, zichzelf organiseren en ook zelf financiering regelen. Maar toch denk ik ook dat de overheid lokaal initiatief moet ondersteunen, bijvoorbeeld als het gaat om coöperatieve initiatieven die sociale samenhang kunnen bevorderen. In de tweede plaats vind ik dat de overheid moet zorgen voor faciliteiten waar mensen gebruik van kunnen maken als ze samen iets willen doen, bijvoorbeeld dorpshuizen. Jammer dat daarin gesneden wordt; voor iedere euro die je daarop bezuinigt raak je 10 euro aan vrijwilligers kwijt.”

Bas Jan van Bochove (CDA): “Ik ben voor gebruik maken van eigen kracht, daar pleit ik al 4, 5 jaar voor. In de samenleving waar je staat ken je de bestaande verbanden. Je kunt een slag maken als je de kennis van scholen, zorgvoorzieningen, corporaties én ondernemers weet te bundelen. Een overheid – op alle niveaus - die daar niet adequaat op inspeelt geen knip voor de neus waard. En er is nog wel wat te verbeteren. Als Kamerleden kunnen we niet alles oplossen, voor veel zaken zijn de gemeenten aan zet. In de discussie heb ik ook gehoord: kijk uit dat dorpsraden niet verworden tot een nieuwe ‘bestuurslaag’.”

Participatie moet ook betrekking hebben op grootschalige ontwikkelingen

Veel voorbeelden van burgerparticipatie gaan over buurtbussen, kleinschalige schoolvoorzieningen of de bibliotheekbus. Er zijn grotere ontwikkelingen die mensen veel meer raken, denk aan LOG's, een windmolenpark of grote infrastructurele ontwikkelingen. Ga er niet vanuit dat burgers die

dingen tóch niet willen maar zoek in een vroeg stadium de dialoog. Dat leidt tot een win-winsituatie én tot tijdswinst in het proces.

Reacties van Kamerleden:

Lutz Jacobi (PvdA): “Als je mensen serieus wilt betrekken bij de leefomgeving dan moet je dat structureel inbouwen in artikelen en budgetten. Anders blijft het persoonsafhankelijk of het gebeurt. Dus dat moeten we gewoon doen.”

Johan Houwers (VVD): “Goede timing gaat om twee dingen: informatievoorziening, zodat iedereen met dezelfde informatie werkt en goede communicatie, zonder vooringenomenheid.”

Henk Jan Ormel (CDA): “In het verleden hebben we weleens te centralistisch gedacht, bijvoorbeeld bij de LOG's. Mensen hebben begrip voor een bedrijf dat in zijn omgeving is geworteld, zich organisch ontwikkeld en op een gegeven moment wil groeien. Maar als een bedrijf verplaatst wordt naar een ander gebied en dáár opeens veel groter wordt gaan de haren overeind staan. We moeten weer terug naar de menselijke maat op het platteland.

Lokale duurzame energie

Verruim de salderingsregeling

Nu zit daar een maximum aan. En zet de energiebelasting op 0 voor coöperatieve zelflevering. Zelfs met het huidige regime kan dat budgetneutraal door de btw op zonnepanelen die extra verkocht zullen worden.

Reacties van Kamerleden:

Paulus Jansen (SP): “Allereerst is er voor VvE's als een Kameruitspraak gedaan, de motie Jansen c.s. die door een ruime meerderheid is aangenomen. Het enige probleem is dat de minister nog zuinig is met het uitvoeren daarvan. Volgens mij is het goed om dat te verbreden naar coöperatieve verenigingen. Je moet je wel moet realiseren dat iedere euro die minder binnenkomt ergens anders vandaan moet komen. Het voorstel van de SP zou zijn: haal die euro op binnen de energiebelasting door de lage energiebelasting voor grootverbruikers van fossiele energie iets te verhogen.”

Mensen zijn te weinig in staat een goede afweging te maken tussen vormen van duurzame energie

Iedere initiatiefnemer, overheid of financier zou een beoordeling moeten kunnen geven waarom wel of niet, om opportunisme en eenzijdige afwegingen te voorkomen, maar wel zó dat projecten doorgaan. Je moet iets doen om duurzame energie te stimuleren.

Reacties van Kamerleden:

Lutz Jacobi (PvdA): “Meteen vastleggen! De mensen die naar alternatieve energie toe willen, op welke manier dan ook, moeten op een bepaalde manier fiscaal beloond worden. Bijvoorbeeld dat je de groene energie die je levert aan het net ten tijde van een dip ook weer belastingvrij op kunt nemen. Dat zijn van die kleine dingen die deze regering kan doen. En die we ook moeten doen, ik roep bij deze iedereen op.

Henk Jan Ormel (CDA): “We moeten ook naar de schaal kijken. Ik denk dat de toekomst ligt in regionale energiecentrales; niet fysiek maar als samenvoeging van de regio, waarbij het voor het Rijk van belang is dat we de regio de ruimte geven. Niet met allerlei subsidies, maar met minder regelgeving. Regio’s moeten dat oppakken en ook zichtbaar maken naar hun burgers.”

Ter afsluiting geeft Lutz Jacobi drie zaken aan waar zij maandag meer verder gaat. Ruimte geven aan participatie en dat borgen. Aantrekkelijke financiële regelingen voor duurzame energie; foute subsidies stoppen en slimme stimulering waar mogelijk. Scherp blijven op Plattelandstoets voor beleid. Tot slot roept zij de deelnemers op om vaker langs te komen: “houd ons op de hoogte”.